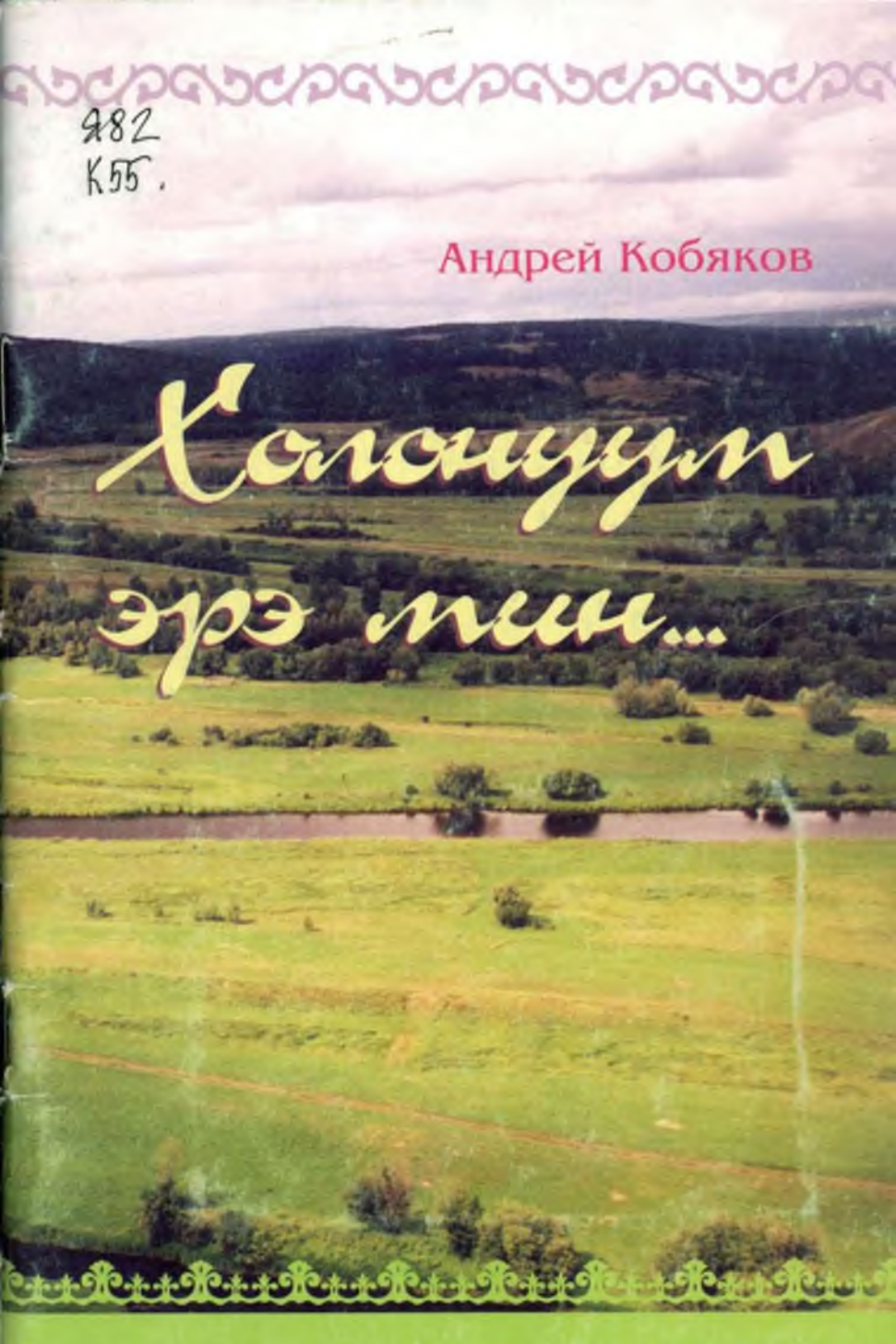

982
К55.

Андрей Кобяков

Холонцун
эрэ минь...

982
K55.

Андрей Кобяков

Холбогчид
эрэ минь...

Намская ЦБС
РС(Я) АБ.

ТМЧК

Дьокуускай
2005

81684
48978

УДК 821.512.157-1 Кобяков
ББК 84(2Рос=Як)-5
К 55

Кобяков Андрей

*Литературнай редакциятын оңордо
Эверстов Григорий Константинович*

Кобяков Андрей

К 55 Холонуум эрэ мин... [хоһооннор]/Андрей Кобяков.
— Дьокуускай: Бичик, 2005. — 48 с.
ISBN 5-7696-2137-0 (в обл.)

Автор өр манньыйа сылдьан баран, биридэ тэһэ астаран утапытты суруйан кэбинэр дыккити уратылаах. Төрөөбүт түөлбэ, кэрэ дьон тустарынан иэйэн суруйар. Хас да хоһоонноругар мелодия айыллан ыллана сылдьаллар. Итини таһынан олохпут ыарахаттарын, күлүк өтүлүрүн сыгыты тылынан хөһуйар.

Ааҕааччы кизиг араагытыгар ананар.

Кобяков Андрей

К 55 Жизнь — ты полна неожиданностей!.. [стихи]/Андрей
Кобяков. — Якутск: Бичик, 2005. — 48 с.

В своих стихах автор пишет о разных сторонах современной жизни: плюсы и минусы окружающей нас действительности. Для широкого круга читателей.

ББК 84(2Рос=Як)-5

ISBN 5-7696-2137-0

© Кобяков Андрей Григорьевич, 2005
© НКИ "Бичик", 2005

ДОЙДУБАР

Элбэх сыллар кэннибэр
Элэҥнэһэн аастылар,
Халын хаардаах кыһыннар
Уулуннулар санныбар...

Тэлэһийэ сылдьаммын
Тийэн кэллим бүгүн мин,
Кини буолбут дойдубар,
Күнү көрбүт өтөхлөр.

Күөрэгэйим, күүһүттүү,
Көгөн тахсан ылаата,
Дуораһытта алааспын
Браах оҕус айаата.

Нарын сиккиэр тыал кэлэн
Иэдэстэрбин таарыйда,
Ийэм сылаас, сымнабас
Илиилэрин санатта.

Оҕо төрөөн бу манна
Бйаммыта биһигим,
Ытык миэстэм — бу манна,
Эргилинним билигин.

Оргууй хаамтым кэрийэ
Уруккуну ырыта,
Эттиин-хаанһыын бу сиргэ
Дьулуһарбын билинэ.

19.01.00. Нам

МИН НАМЫМ

Улуу Лена кытылын
Икки өтүн тайанан,
Илин-арҕаа энгэрин,
Элбэх күөлүлээх алааһын
Түмэ тардан, сыһыаран
Тайаан сытар мин Намым.

Алаас-алаас аайыгын
Ааҕан сиппэт муостааба,

Сыһыы-сыһыы аайытын
 Сырсан сиппэт сизлээбэ
 Барыларын сөхтөрөр
 Баайдаах-дуоллаах мин Намым.

Сиргэ түспүт сизэмэтэ
 Силигилээн ситээччи,
 Хонон турбут туораага
 Ханыылаһан таһсааччы.
 Ийэ буордаах мин сириим
 Иитилибит мин Намым.

Сага этээс дьилэлэрэ
 Сылын аайы дьэндэйэр,
 Асфальт иэнэ дьэргэйэ,
 Айан суола субуллар.
 Үчүгэйиэн баһаһын
 Үүнэр-сайдар мин Намым.

Үлэ иитэн таһаарбыт
 Үтүө-мааны дьоннордоох,
 Кэлэр үйэ кэскилэ,
 Кэрэ, дьонун ыччаттаах.
 Киһи-аймах биһигэ —
 Кэрэ дойдум, мин Намым.

Уруй-айхал тылларын
 Эйиэхэбэ ытабын.
 Өрүү маннык үүнэ тур,
 Куруук маннык сайда тур
 Талба-талыы мин дойдум,
 Таптыыр, ахтар мин Намым!

11.03.98.

ХАТЫРЫК

Тахсар күнүм уоттарын
 Кыһар чабыл сарыала
 Хаарыс солко толбонун
 Хатырыклар түһэрдэ.

Хампа күөбү тэлгэммит
 Алаастарбар, кыгылбар

Дьикти-дьирим ыһыабын
 Дьизэрэн тэбэн оонньоото.

Нуһаранга куустаран
 Нуктаан ылбыт айылтам
 Дьигис гынан уһуктан
 Күнүм диэки тардыста.

Чыычаах чырып ырыата
 Чаран тыабар дьизэрэйдэ.
 Хойуу лабаа суугуна
 Онно эбии холбосто.

Дьикти кэрэ музыка
 Алыбыгар ылларан,
 Ханна баарбын билбэккэ,
 Таалан турдум, чуумпуран.

Тобо бабас кэрэтэй,
 Хайдах маннык эбитэй...
 Дойдум мизэнэ Хатырык,
 Таптыыр сириим — Хатырык.

16.12.98.

СОБО

Хайыгыттан харыстаах,
 Халыс гынар хаһалаах —
 Бу мин дойдум собото.
 Маны сиибин мин тото.

Иһэ-үөһэ мөтөйөн,
 Сийин этэ томтойон,
 Күдүмүрдүү кыгаран,
 Мотоһуйан, дьэ собо!

Кыһыл искэх, хара өл
 Олус-олус минньигэс,
 Хантан кэлэн тэнгнэһизэй
 Манна, ама, хайа ас.

Остуол кэрэ маанылаах
 Астарыттан бастыһа,

Айылцаттан анallaах
Дойдум эмис собото.

21.01.99.

КӨБӨКӨНҮМ БАРАХСАН

Көбөкөнүм дьоннорун
Көрөн-үөрэ, көрсүһэ,
Ыһыах буолар күнүгэр
Ыксаан барыах, көмүһүөм.
Хос ырыата:
Арыы тыатын киэргэтэ
Хатын чаран ситтэбэ.
Күлүмүрдэс күөллэргэ
Күлүктэрин көрүнэ
Хаарыан хампа күөбүнэн
Хахыйабым үүннэбэ.
Тарабана сайылык
Тулсан ахан турдаба.
Сылгы, ынах сүөһүгэ
Сыһыы аайы туоллаба.
Хос ырыата:
Көбөкөнүм барахсан
Эдэр ыччат дойдута,
Сага үйэ туоната,
Дьоллоох олох уйата.
Хос ырыата.

06.10.98.

МИН ЭРЭ БУ КЭРЭ...

Мин эрэ
Бу кэрэ
Тапталлаах сэгэрбин
Хас үүммүт күнүнэн
Эбэрдэ этэргэ
Аналлаах эбиппин.
Мин эрэ
Бу кэрэ
Нап-нарын уостаргын
Сылаастык-сылаастык
Убураан ыларга
Аналлаах эбиппин.

Мин эрэ
Бу кэрэ
Сымнаҕас баттаххын
Сэрэниин-сэрэнэн
Таарыйан ыларга
Аналлаах эбиппин.

Мин эрэ
Бу кэрэ
Хап-хара харабын
Килбиктик көрбүтүн
Дууһабар ингэрэр
Аналлаах эбиппин.

Мин эрэ
Бу кэрэ
Томтобор түөстэргэр
Ахтыспыт түгэннэ
Туймаара убанар
Аналлаах эбиппин.

Эн эрэ
Бу кэрэ
Айылца маанылаах
Кэрэчээн кийитэ
Көтөбө сылдырбар
Аналлаах эбикиин.

Кийиэхэ саамай чутас
Кийитэ — кэргэнэ...
Кийиэ. Дьиэбэр. Түгэх хос.
Куолубунан, аабабын.
Арай, эмискэ
Сылаас үрүмэ салгын
Сайа охсон киирдэ.
Ону кытта
Хоһум иһэ
Чэбдигирэ түстэ.
Ити — мин кэргэним
Киирдэ.
Киирдэ мин туоххаһыйбыт
Санааларбын кийэр үүрө,
Нарын-намчы илиилэрин

Санныларбар сэрэнэ уура,
Санныяр, ыраас харабынан
Сымнаҕастык, имэрийэ көрө,
Мичээр инмит уостарынан
Минньигэстик уураан ыла.

Киирдэ

Этэр тылым дорбоонугар
Эрчими эбэ,
Сангарар санабар сырдык
Чабылын уга,
Ыллыыр ырыабар
Кылыһабы саҕа...
Ити киирдэ кэргэним —
Мин дьолум, олобум.

08.10.96. — 05.03.98.

СИЭН

Кириэстэ

Сиэним миэнэ уол оҕо,
Сэттэ ыйын аһарда.
“Уу-уу”, — дии-дии уу иһэр,
“Ээ-ээ”, — дии-дии эт эмэр.

Оҕой-сонҕой көрбүтэ,
Мүчүк-мүчүк үөрбүтэ
Тоҕо баҕас күндүтэй,
Минньигэһин эбитэй!

Даллах гынар илиитэ
Икки кынат кэриэтэ,
Чуопчаарыйар сангата
Чырып чыычаах ырыата.

Үнэр-үмпэт үнүөхтээн,
Хаамар-хаампат хардыылаан,
Илииттэтэн ыйанан
Хоһун иһин кэрийэр.

Манньык кыра кинини
Дьыэнэн бары таптыбыт.
Күнүн аайы кинини
Күнтэ-ыйга тэннибит.

Оҕом миэнэ улаатыа,
Борбуйдарын көтөбүү,
Кэпсээн-ипсээн чугдаарыа,
Эһээкэтин батыһыа...

2002 сыл, алтынны

ЭТИЙ ЭРЭ ЭН МИЭХЭ...

Санныяр чуумпу киэһэбэр,
Санаа түмсэр кэмигэр,
Холбос миэхэ ырыабар
Уонна ыра санаабар.

Көрөн туран эйигин
Тумна хаампат эбиппин,
Манньык кэрэ бэйэбин
Хайдах таптыам суоҕай мин.

Арылыччы көрбүтүн
Эрэл кымын үөскэтэр,
Сэгэтэннин күлбүтүн
“Сэгэттэйим” диэн этэр.

Уурбут-туппут уостаргын
Өһүллэргин эрэтин,
Үрүн чөмчүүк тиистэрин
Кэккэлиирэ кэрэтин.

Уһун хара суһуоххар
Сарсыардаангы саһарҕа
Саһан кэлэн киирэрэ
Эмиэ туспа биир кэрэ.

Куруук көрөр курдукпун
Сэгэлдьийэн иһэргин,
Сиртэн-буортан тэйбиттии
Үктэнэннин хаамаргын.

Быһыын-таһаан мааныта,
Туттан иһинг барыта
Куппун-сүрбүн туппута
Кырдык эбит чаччыта.

Этий эрэн эн миэхэ,
Эрэл агас гитарам,
Этий кылын бымынан
Ыган ыттар дорбоонгор.

Дьолдуо этэ дуо миигин
Таптал үрдүк иэйиитэ,
Маннык дьикти айылца
Айбыт кэрэ киһитэ.

МИН КЭЛЛИМ ЭЙИЭХЭ!

М.В. Петровага

Мин кэллим Эйиэхэ
Бу кэрэ киэһэбэ,
Этэр тыл эгэлгэ
Кэрэтин этээри,
Анаабыт ырыабын
Долгуйа ылаары,
Суруйбут хоһооммун
Доргуччу ааҕаары!
Мин ырыам санаттын
Таастаабын алааһын —
Төрөөбүт Эн уйан
Ынҕыраар сылааһын.
Эбэтэр күн ийэн
Минньигэс мичээрин.
Устунан санаттын
Оҕо саас, эдэр саас,
Кырыалаах кырдыар саас
Хотоҕос кэриэтэ
Субуспут сылларын...
Ол онно холбостун
Олохун аргыһа —
Оскуолан чуораанын
Чугдаарар куолаһа
Ыччаты иитэргэр
Эрчими биэрбитэ,
Улахан үлэбэ
Күүс-көмө буолбуга.
Санаттын ол дорбоон
Эркээни, Эҕсиэли
Айылца маанылаах

Нэлэмэн мэндээрин.
Киэһэтин киирэр күн
Сарыалын сабынан
Нуктуурдуу иһийбит
Өлүөнэ киэҥ ыуурун.
Билэбин: биир бэйэнг
Баар күүскүн, дьобургун
Баай дууһан төлөнүн —
Олоххун барытын
Төрөөбүт норуоккар
Анаангың олордун.
Ол ону туоһулаан
Бу бүгүн кэлистэ.
Маанылаах миэстэбэ
Остуолга олордо —
Бар дьонун Таптала,
Бараммат Махтала!
Ол ону арыаллаан
Мин кэллим Эйиэхэ
Бу кэрэ киэһэбэ,
Эдэргин эргитэр
Тыллары Эн хайдах
Этэргин истээри,
Эриэккэс сааскынан
Эбэрдэ этээри,
Истинтэн-истинник
Илиигин туттаары.
Мин кэллим — ЭЙИЭХЭ!

1996 сыл

ДОҕОРБОР

Н.И. Сивцевкэ

Дорообо, Ньюкулай, дорообо, доборум,
Нохтолоох бэйэкэм долгуйан тураммын
Дууһаҕа мунньулар, сүрэхтэн этиллэр
60 сааскынан эбэрдэ аҕаллым.

Истинник санаабыт эйэбэс эбэрдэм
Эйиэхэ санаттын төрөөбүт алааскын,
Аан бастаан түөһүгэр сылаастык сыһыаран
Дьолломмут ийэкээн минньигэс мичээрин.

Ол мичээр чабыллар Хотугу сулустуу
Эн уһун олобун суолдбута буолбута,
Ол сулус тырымныыр уотунан сирдэтэн
Өлүөнэ бу дьоллоох кытылын булбутун.

Нап-нарын дьоннордоох, нап-намын Нам сирэ
Уон оҕон төрөөбүт, улааппыт биһигэ.
Өссө да нбулдабай, ол эрэн, кэскиллээх
Кырачаан сиэннэринг ичигэс уйата.

Уйгулаах-бийаннаах хаарыаннаах бу сири
Таптаатын, Ньукулай, күн-күбэй ийэлиин,
Ол иһин ахсаабат үлэнэн толуйан
Бар дьонун махталын ылааххын ылабын.

Олоххо дулуурун, үлэбэ эн баҕан,
Саҕаба сыйыанын, ыччакка чутаһың,
Уослубат тапталың, зэйэбэс майгының
Аныгы ыччакка холобур буолуохтун.

Эн дьоллоох Кэргэнгин, Аҕабын, Эһэбин.
Эбэрдэ Эһиэхэ бар дьонун этэллэр.
Үөрүүлээх үбүлүөй кестүбэт кыната
Үйэттэн үйэбэ көтүттүн Эһигин.

1990 сыл, тохсунньу

КЭРГЭНИ ДЬУҺҮЙҮҮ

Дьэбэлэни

Хара дьизм хараначчыта,
Үрүң дьизм үрүмэччитэ.
Күнүһүн күнүм чабыла,
Түүнүн ыйым сырдыга.
Ахтар санаам ымыыта,
Сырдык дууһам ыарыыта,
Хара быарым сорҕото,
Хаан сүрэбим чопчута.
Кэлин кэлэр ыччатым
Ончууулаах уйата,
Айыы киһим аттанар
Айан суолун аартыга.

Оо, мин тапталым...
Оо, мин көмүһүм...
20.08.98.

КИЭҺЭЭНГИ БҮРҮА

Ахтылбаннаах бэйэбин
Ааммын аһан киллэртим.
Дууһам түгэх хонугар
Тонсуппакка аһартым.
Көрдөрбөппүн көмүспүн
Туора дьонно — көгөспүн.

Дьонун-мааны ыал буолан,
Торҕо буруо таһааран,
Оҕо-уруу төрөтөн,
Аймах-билэ тардыһан
Олоробут дьоллоохтук
Атын бары дьон курдук.

Хомойума, доборуом,
Хойутааммын кэлбиппэр.
Манньык быстах түгэннэр
Куруук аргыс буолбаттар.
Хаарыан кынат хаастарың
Тоһутума түрдэтэн.

Кыһырсары билбэккэ
Эйэ-дэмнээх олоруох,
Ыччаттары көтүтүөх,
Олох суолун булларыах.
Дьолбут оино буолуоҕа,
Күммүт онтон тахсыаҕа.

22.03.00.

ЭН ЭРЭ

Эн эрэ күлэргин истээри
Түннүкпүн нэлэччи аһабын.
Эн эрэ иһэргин көрөөрү
Сабылтын сэгэччи анһабын.

Эн эрэ баар буолан сарсыарда
 Үрүн күн сабахтан күөрэйэр.
 Күөрэгэй дьулусхан ырыата
 Үөһэттэн биир күрүс дьиэрэйэр.

Эн эрэ баар сириг диэкиттэн
 Сьп-сылаас, сьп-сырдык сьдьяайар.
 Эн эрэ үктэммит сиргиттэн
 Саас ахсын ньургуһун от үүнэр.

Эн эрэ миэхэбэ буолбуккун
 Үөһэттэн анаммыт аналым.
 Эн эрэ, эн эрэ эбиккин
 Сирдээби олобум, тапталым.

12.06.04.

АРДАХ

Сир-дойдум үрдүнэн ыанныйбыт
 Былытгар хараара усталлар.
 Чабылган үөһэттэн сатыылыыр.
 Таас этинг барчалаан сатарыыр.

Дьэ, добоор, эмискэ күргүөмнүк
 Бааһы таннары туппутуу,
 Быйаннаах хара уу үөһэттэн
 Омуннаан уохтаахтык куппат дуу!

Ол кэннэ, айылҕам барахсан,
 Буолбуту барытын мэлдьэһэн,
 Чуумпуну чуннуурдуу иһийдэ
 Мүөт салгын сытынан тунуйда.

19.09.04.

ӨЛӨКСӨЙ ЫРЫАТА

А.И. Ноговицында

Тайах уонна “кырдыбаас”
 Миинэр мингэ буоллаба.
 Аны кэлэн, ол бабас,
 Ама, сонун буоллабай.

Соруннаха эһени
 Сабатыгтан харбааммын,
 Сахсыярбын даҕаны
 Улаханна уурбатым.

Элэр сылдьан саһылы
 Эккиртэн ситэрим,
 Куттас куобах бабайы
 Тэбиллэрэ күн аайы.

Сааһын уонна күһүнүн
 Күһү-хааһы, көтөрү
 Сьлын аайы сүүһүнэн
 Суоһураахтыыр этим мин.

Дьэллик сордон тимирэр
 Диринг далай чүөмпэтин
 Умсан киирэн балыгын
 Куулга хаалаан тахсарым.

Лунха үрэх, Кэнкэмэ,
 Улуу Лена эбэккэм
 Хара тыатын, ууларын
 Хаһаайына буоллабым.

Күндү мааны айылҕам
 Күөмчүһүтэ буолабын.
 Кинилэрдиин алтыһан
 Тобус уоммун туолуобум.

17.09.02.

БЭЧЭЭТ КҮНЭ

Хоһоонунан репортаж

Кириһиэнньэ киэһэбэ
 Бүгүн үөрүү биһиэхэ.
 Бэлиэтиибит онгостон
 Бэчээт күнүн ыңырсан.
 Тэрилтэлэр, фермердэр
 Тэриллэннэр кэлбиттэр.
 Нэһилиэктэн хотулар
 Ордук хото баар буолтар.

Кэрэспэдьиэн ааттаахтар
 Кэлэ-бара хаамсаллар.
 Суруналыыс убайдар
 Боччумура тутталлар.
 Саала дьизэбэ муусука
 Санаа хоту кутуллар,
 Уруу тэнэ көрсүһүү,
 Уруйдаһыы, билсигии...
 Кэлбит дьону Сэрэмээт
 Киирэр аанга көрсүһэр
 Ылта буолуо дуо нэрээт?
 Чахчы ылсан кыһаллар.
 Сандалы тула олорон
 Сабаланаар аһылык.
 Эрэдээктэр Сылаабык
 Эмиэ манна баһылык.
 Кылгас кирири тылыгар
 Ааспыт үлэ ахтыллар.
 Ситигиилэр, кыайылар
 Сыппаранан этиллэр.
 Улуус таптыыр хаһыатын
 Ааспыт дьыллаах былаанын,
 Кырааныгын тутуһан
 Таһаарбыттар барытын.
 Күнүн аайы күүтүүлээх,
 Кэрэ сонун кэһиһилээх,
 Киирэн үөрпүт “Энсиэли”
 Тыһыынчанан ыаллары.
 (Атыттары кытары
 Тэннээн көрөр буоллаха,
 Ыраах “Ньурба уоттарын”,
 Таатта “Сага олобун”,
 Кэбээйиттэн “Дабаанын”,
 Биитэр “Амма олобун”
 “Энсиэлибэр” тиэрпэппин,
 Ону кистээн этэбин).
 Солбуйааччы Киргизэлэй,
 Сэкиритээр Ылдьаһай,
 Талар-танар Өлөксөй,
 Кэрэспэдьиэн Хоноһой,
 Биэрискэлээх Лена кыыс,
 Корректордыр Кэтэриис,
 Эппэрээтэр Валюта
 Уонна хосчаас Сэрэмээт

48978

Үлэлэрэ табыллан,
 Үчүгэйдик ахтыллан,
 Сырайдара сырдаата,
 Үөрүүлэрэ үрдээтэ.
 Ааспыт сыллаах күрэххэ
 Кыайыттары билсиэххэ:
 Эрчим Баһыл баһылаан
 Табыстылар кэксэлээн.
 “Уочаркаҕа” Дьэлиһизэй,
 “Көргө-нарга” Дьэрэмизэй,
 “Остуоруйаҕа” Тэрэнтэй,
 “Чөл олоххо” Ньюкулай.
 Саха тылын ырааһын
 Көмүскээбит Дьарааһын.
 Бастаатылар, кыайдылар
 Бары бэлиэ туттулар.
 Ырыа-тойук, оһуоһай
 Өргө диэри дуорайда
 Үнкүү-битии, дьизэрэнкэй
 Онно эмиэ холбосто.
 Этиэм этэ мин өссө
 Баара араас аһылык:
 Салаат, соккуой, куурусса,
 Сылгы быара, тонг балык...
 Маннык дьоро кизэһэбэ
 Өйдөнөрө элбэбэ.
 Сылдыбытым онно мин
 Балаччаҕа тииспитим
 Бэчээт күнүн туһунан
 Манан бүтгэ кэпсээним.
 Болбомтобут туһугар
 Баһаам махтал буолуохтун...

19.01.03.

ЭРИЭННЭРДЭЭХ ОЛОХ

Эриэннэрдээх олоххо
 Олорорго бэһизэлэй.
 Күлүөх-оонньоох диэтэххэ
 Төрүөттэрэ дэлэгэй.
 Уруккутун аһыан
 Айманыар кырдааҕас:
 “Нуорма арыы, киһи эт
 Саныырга да минньигэс”.

Арыгыны ыларга
 Тостор этэ ойорос.
 Ону баара билигин
 Лааппы аайы кырылас.
 Утахпытын ханнарар
 Кола, пиибэ арааһа:
 Кыраадыстаах “Балтика”,
 “Килиинискэй”, “Үс эһэ”...
 Сыбаайбабыт сайынна,
 Үбүлүөйбүт үксээтэ,
 Идэлээхтэр күннэрэ
 Парадтаата күннэтэ.
 Ухун сайын устата
 Ыһыахтыыбыт, ыллыыбыт,
 Оттуох кураан күннэри
 Куоттараммыт ытыыбыт.
 Мунньах буоллун — көрсүһүү,
 Мунньах бүтүн — атаарсыы.
 Илин-кэлин түсүһүү
 Бүгүн эрэ быһаарсыы.
 Үлэлээбэт, олорбот
 Атын улуус киһитэ,
 Хата, улуус мунньаҕар
 Бастакынан депутат.
 Сылын аайы мунхабыт
 “Атыыр мунха” аатырар.
 Дьахтар аймах, сураҕа,
 Хото кэлэр, бадаҕа.
 Баһан ылбыт балыга,
 Хайа тарпыт ангара
 Тиксэр күөллээх тойонно,
 Уоннаабыта бар дьонно.
 Тайах, эһэ билиэтэ —
 Тойон киһи бэлиэтэ.
 Киһи бары билиэхтээх
 Кини эрэ бултуохтаах.
 Лена эбэ бэлэҕэ,
 Хатыыс, тууччах буоллаҕа.
 Онно эмиэ араастаах,
 Куорат эрэ көнүллээх.
 Бальыһаҕа бырааспыт
 Ыарыһаҕы быһаарар.
 “Көмүс тэнгэ” сыанаҕа
 Көтөх оттоох атаарар.

Уруккута буолбатах
 “Улуспобут” байбатах.
 Кэрэдиити булбатах,
 Аһа-үөлэ кэлбэтэх.
 Коммерсаннар күннэрэ
 Көстүөх курдук саҕаха.
 Киирэн биэрэр үптэрин
 Куруук сизбэт буоллаха.
 Аһыыр аска нуорманы
 Умнубуппут ыраатта.
 Кытай омук табаара
 Ырыынакка элбээтэ.
 Тыаҕа фермер, чааһынай,
 Тыраактардаах бааһынай
 Үүнээйитэ өнүйбэт
 Үүтэ ыаммат, үллүбэт.
 Урут кыахтаах аатырар
 Тэрилтэлэр бааллара.
 Бары ГУП-тар буоланнар
 Ингэн-сүтэн хааллылар.
 Бааһынаны, буолагы
 Эרבэһиннэр саптылар,
 Хаарыан кутуу суолларбыт
 Хаспах, хоруу буоллулар.
 “Супер-сокуон” тахсыбыт,
 Саастаах дьону хаарыйбыт,
 Уйгуотаны тохтоппут,
 Уу харчынан солбуйбут.
 Кыра-хара уобалас
 Кыһалҕата элбээбит
 Киирэр харчы, баар барыс
 Кииммит диэки былдыаспыт.
 Президеммит быыбара
 Аны буолбат бадахтаах.
 Москваттан, хайаан да
 Үрдүк тойон аныахтаах.
 Хамнас кэлбэт кэтэлэ,
 Иэскэ киирэр хабала,
 Ытарчалыы ыбылы
 Ылан иһэр киһини...
 Хонон турдун — күннэтэ
 Ыарыыр аспыт сыаната.
 Ыарыыр эмпит, үөрөхпит,
 Ыарыыр төрүт олохпут.

Киилэ эппит — биир могоох,
 Киилэ собо — сэтгэ уон.
 Куорат дьыэтэ биир хостоох
 Аччыгыя — мөлүйүөн...

Эриэннэрдээх олоххо
 Олоруохха бэһиэлэй.
 Иһиэх-аһыах диэтэххэ
 Төрүөттэрэ дэлэгэй.

2004 сыл, сэттинны

БЫЫБАР

Оо, эмиэ, ай да аай!
 Олохлут, абытаай!
 Иһийбит чуумпуга
 Туманга кирийдэ...

Бу ыган кэллэ дии,
 Холорук ытыллар
 Күүһүнэн тигиһэн
 Быыбардыыр күннэрбит.

Дьэ, эмиэ ким эрэ,
 Ытыаҕар диэритин
 Олоҕо суобунан
 Хаҕаныа, арбаныа.

Дьэ, эмиэ ким эрэ,
 Билбэтэх дьыалатын
 Онорбут аатыран
 Киртийиэ, хараарыа...

Эйэлээх олохлут
 Төрдүтүн умнуллуо,
 Этиһии, охсуһуу
 Дьыэ аайы сатыылыа.

Бөлөххө хайдыһан
 Баандалар буолуохпут,
 Хас биирдии киһиэхэ
 Өстөөбү көрүөхпүт.

Муннукка мустаммыт
 Муннахтыы-муннахтыы,
 Сорудах ыламмыт
 Ыал устун сүүрүөхпүт.

Тыла суох тылланыа,
 Доболон кылыһыа,
 Ыарыһах үтүөрүө,
 Ыраахха айанныа.

Айдаарсыы түмүгэр,
 Аймахтаах аймактан
 Атырдыа маһыны
 Альһын араһыа.

Киирсиһии түмүгэр,
 Уруулаах урууттан,
 Сылдыһар суоллара
 Хаар түһэн сабыллыа.

Үөхсүү дьэн үөһнээбэ,
 Бьдыар тыл сьдынгэ
 Быыбарбыт, араһа,
 Быстыспат аргыһа.

Кимнээхтиин ким ханна
 Арыгы испитэ,
 Дьахтардыын ким ханна
 Муннукка турбута.

Барыта иһиллиэ,
 Сурукка тиһиллиэ,
 Наадалаах миэстэбэ
 Түргэнник тиэрдиллиэ...

Мин аҕай диэбиттэр
 Куораттан-сыаһтырган,
 Массыына көлөнөн
 Сыйытаран тахсаһнар.

Билэрдиин, билбэттиин,
 Сатыырдыын, салаһныын
 Истэрин таһааран,
 Түөстэрин охсуһан:

“Баһылык миэстэтэ
Бу миэхэ — аналым
Дьэ, онон, доботтоор,
Мин бэрди быыбардаан!” —

Диэн кылгас киириилээх
Бэрт сытыы тыллардаах
Өрүөлтэр кэлэннэр
Кэрийэн бараллар.

“Түгэххэ, Түбэбэ
Асфальбыт тийиэбэ,
Күөх уоппут өрүһү
Курдаттыы туоруоба.

Олорор дьизлэри,
Физзалы, детсады
Хас биирдии бөһүөлэк
Туттуанан кизрэкэйиэ.

Кэнчээри ыччакка —
Таас кулуун, оскуола,
Киэһэтин уоттардаах
Ньиргийиэ музыка.

Кырдыаҕас өттүгэр
Ичигэс туалет.
Баар сиэпкэ угуллар
Сотовай телефон.

Күөх долгун суугуна
Буолакка долгуйуо.
Бааһына астаммыт
Туорааба хомулцуо.

Аныгы миэлинсэ
Бурдугу мэлийиэ.
Араас ас астаныа,
Остуолга бэриллиэ.

“Дьэргэстэй ыһыаба,
Омоллоон олобо”
Дьэ, кэлиэ хас дьизэбэ
Эрэнин миэхэбэ”.

Эбиитин биһиэхэ,
Хас биирдии киһиэхэ,
Халлаантан сулуһу
Түһэриэх буолаллар.

Сир аннын хаһаннар,
Түгэбин хостооннор
Алмааһы, көмүһү
Бэлэхтиэх буолаллар.

Ол эппит тыллара
Дуорайан бүтүүтэ,
Биир-икки сылыннан
Былааммыт барыта:

Үлүбүт хабахтыы,
Хапсыйан уостааччы.
Кур бэйэ дьүһүммүт
Оннунан хаалааччы.

Төһөлөөх күүттүбүт —
Сулуспут түспэтэ.
Алмааспыт, көмүспүт
Күндээрэн кэлбэтэ.

Тимирбит детсадпыт,
Сууллубут кулууппут,
Иннэйбит дьизэлэрбит —
Бүгүнгү “киэргэлбит”.

Дьэ, быйыл хайыбыт,
Ким диэки буолабыт?
Мин дууһам мунаарар,
Сүрэм кымаахтыыр.

Оо, быыбар, эн хаһан
Кэлэннин ааһабын?
Күннээби олохтон
Бүтэннин барабын?

Эйэлээх дьоннортон
Эйэтин былдьаама!
Хам-бааччы олохпут
Чуумпугун аймаама!

Онто суох, олуһун
Сылайан бардыбыг,
Хас биирдии бэйэбит
Суох буолла эрэлбит.

27.12.2003.

КОМСОМОЛ...

Элбэх да өйдөбүл бу тылга
Таайылар таабырын буолбакка
Хас биирдии төлөттөөх сүрэххэ
Диринник өйдөнөн кэллэрэ.
Олорбут олохпут кэмнэрин
Уоннуунан аҕыс тэн кэрчигин
Барытын биир ытыс үрдүгэр
Батаран уурбаппыт үксүгэр.
Ол курдук, Комсомол, эн элбэх
Эрэй-мун эн эрдээх эриирдээх,
Ардыгар үөрүү-дьол аргыстаах
Олоҕу олорон кэллэбин.
Бу бүгүн сүүрбэһис үйэбит
Агааннаах-айдааннаах, албаастаах
Түһүүлээх-тахсыһылаах сылларын
Аһардас санныгар сүгэннин.

Комсомол!
Эн тимир кэккэбэр киирэргэ,
Эрэллээх саллаата буоларга
Саргылаах сахабыт ыччаттын
Аммосов Максиммыт ыһырта.
Ол онтон ылата билигин
Кырдыаҕас, орто саас көлүөнэ
Эйигин кытары биир ньыгыл
Кэккэнэн хаамсаннар кэлдилэр.
Ханнык да сырыылар, айаннар,
Көрсүллэр ыарахан түгэннэр
Кинини чабытан, уолутан
Суолуттан хадьатан ыппаттар.

...Бардам баай былааһын көмүскүүр
Бандыыты саа тутан самнарыы...
Үлэхит былааһын олохтоон
Саханы сырдыкка таһаарыы...
Бастакы колхозтар тэриллэр

Ыһыһылаах-хаһыһылаах мунһахтар...
Бастакы биэс сыллаах былааннар,
Бастакы кыайыһылар-хотуулар...
Күнүһүн “өстөөбү” тымтыктаах
Көрлөөһүн түктэри быһыыта,
Сууттанан хаайылыы, ытыллыы
Кырдыгы булуммат кыһыыта...
Ынырык сэрии ыар сыллара
Аҕаны сүтэри абата...
Иһирдэ аччык дьон ынчыга,
Таһырдыа хара суор хаһыыта...
Эт киһи тулуйбат түбүгэ,
Ыарахан үлэтэ. Түмүгэр —
Кыайыбыт өрөгөй үөрүүтэ
Барыта баар этэ — барыта.

Ол кэннэ алдыаммыт олоҕу
Чөлүгэр түһөрөр туһугар
Төһөлөөх Ыйаабы, Уураабы
Үрдүкү Сэбиэппит таһаарда...
Үлэхит былааһын барбардар
Бар дьонун дыһаһын тупсарар,
Хас эмит түһүмөх болдьоххо
Биэс сыллаах былааны ыһынан,
Хас съезд халлааны хайытар
Ытыһын тыаһынан өйөннө.
Бу маны барытын билэбин,
Барытын дынг корон кэллин эн.
Ол онно элэрдэр, ыччаттар,
Хас биирдии комсомол ааттаахтар
Эн, кини уонна мин — барыбыт
Инники кирбиигэ сылдыаммыт
Син биир бойобуой саллааттыы
Охсуһан, үлэлээн кэлибит.

Оо, Комсомол!
Үйэлэр тухары куруук Эн
Эдэргин, эрдээххин, хорсуннуң.
Өркөн өй, эр санаа барытын
Эйиэхэ мин булар эбиһин.
Төһөлөөх көлүөнэ кэккэбэр
Тэнгинэн хаамсаннар кэлдилэр.
Төһөлөөх төлөттөөх сүрэхтэр
Биир ньыгыл ыстаалыы хаттылар.

Комсомол...
 Бу тылы хайдах да көннөрү
 Тылларга киллэрбэт эбиппин.
 Мин дьылбам, мин дьолум, олобум
 Бу тыллыын алгыһар эбиттэр.
 Бу тылга мин истэр курдукпун
 Ахсым ат туйабын дуораанын,
 Бу тылга мин көрөр курдукпун
 Этэрээт дьубатын тэлимин.

09.10.98.

КОМСОМОЛ, ЭН

Комсомол, Эн,
 Октябрь бастакы
 Хардыытын кыгары
 Биир тэнник хаамсаннын
 Сэбиэскэй былааһы,
 Сайддылаах олобу
 Дойдугар туппутун.

Комсомол, Эн,
 Хара хаан олбохтоох
 Фашизм күүстөрүн,
 Сэриинэн кириитин
 Эдэргээн түөскүнэн
 Күөн көрсөн тураннын
 Төттөрү үүрбүтүн.

Комсомол, Эн,
 Оһорбо сирдэри
 Тизэритэ уурталаан
 Бурдугу үүннэртиң,
 Аар тайба устунан
 Кизг аартык солоонгун
 БАМ суолун туппутун.

Комсомол, Эн,
 Өркөн өй, эр санаа,
 Үөрэбин күүһүнэн
 Куосумас куйаарың
 Курдаттыгы сүүрэннин

Тон ыйга ытыннын
 Сулуска таластың...

04.11.98.

ТЭҢНЭЭХ ХАПСЫЫ БУОЛУО ДУУ?

Кыра хоһоон оҕото
 Кыайтарбакка сордоото.
 Күүһүм, сылбам барыта
 Киниэхэбэ баранна.
 Сөбүлэспэт сүһүөхтэр
 Кыахпын олох ыллылар,
 Ситтэрбэтэх рифмалар
 Сэниэлэрбин эстилэр...
 Араас ньыма бэртэрин
 Тутта сатаан кэбистим:
 Өттүктээтим, эргиттим,
 “Миэлинсэлээн” да көрдүм.
 Туора соһон таһаардым,
 Онтон эмиэ төттөрү
 Төкүнүтэн киллэрдим.
 Илиилэрин-атабын
 Түүрэ тардан ыламмын
 “Растяжка” албаһынан
 Ууннарталаан кэбистим —
 Син биир иннин ылбатым.
 Биилин ыга кууһаммын
 Бааһынайдыах буолбутум
 Бэйэм баран хаалбыппын.
 Атабыттан ыламмын
 Өрө баһан таһааран
 “Муоска” баттыы сытаммын
 Сүннүүн эрийиэх буолбутум
 “Контр” диэннэ түбэстим...
 Чэ, бүттүм.
 Бачча үлүгэр ыарахан
 Ыйааһыннаах киһини,
 Кыра бээгэй буукубалар
 Кыайаллара кыһыгынан!
 Ханна баран, кими булан
 Көмүскэниэм буоллабай?
 Аны кэлэн тобо харсан
 Сордоннобум буоллабай?

Од эрэн...
 Хайхат көрөн, кэлсээн аабан
 Дьарыктаммыт киһи дуу?
 Оччобуна "былчын" үүнэн
 Тэнгнээх хапсы буолуо дуо?

09.10.98.

РЕПЛИКА

Улуус уһук сиригэр,
 Улуу өрүс биэрэгэр
 Сана тутуу дьэндэйэр,
 Сууйуу-сотуу тэриллэр.
 Уруй-айхал тыллара
 Утуу-субуу этэллэр:
 "Тулааһынап дириэктэр
 Туругурдун! — дэхэллэр.
 Үрүмээһин барараап
 Үтүө киһи, барахсан.
 Чахчы бар дьон тулугар
 Кыһалдаахтыыр эбиттэр.
 Хайдах курдук бу дьиэни
 Кылгас болдьох иһигэр
 Өрө аһыан кээстилэр.
 Өссө бачча ырыынак
 Ытарчалыыр кэмигэр
 Сүүрэн-көгөн, кэлсэтэн,
 Харчы булан, хамнастаан...
 Оо, дьэ, чахчы эрэттэр".
 Барҕа махтал тыллара
 Этиллибит дуораана
 Энцилийэн бүтүүтэ
 Тулааһынап "тутууга",
 Үрүмээһин "үлэтэ"
 Сылы кыайан ааспакка
 Акылаата айгыраан,
 Истиэнэтэ избэн нээн
 Суулар куттал суоһаата.

Күлүк өттүн кистэнэн
 Күлүмүрдээн көстөөччү

Көлбит-барбыт көкөттөр
 Көстөн-биллэн ааһаллар.

1996 сыл, балаган ыйа

АНЫҒЫ САЛАЙААЧЧЫ МЭТИРИЭТЭ

Дьыңнээх олого

Харчы көрдөөн хаптаннаан
 Үнэн-сүктэн үп көрдөөн
 Бары ааны тонсуйда,
 Барыгыттан малыйда.

Ылар эрэ инниттэн
 Ымах гына сатаата,
 Биэриэхтэрэ дии санаан
 Мичик гынан да көрдө.

Бары туттар миэтэтэ
 Түмүктэри биэрбэтэ,
 Быһыһыр тирэх булбакка
 Барыларын сапсыйда.

Үлө турар куттала
 Ыган кэлиэ, ыксатта,
 Оттон тойон үөһэттэн
 Күнүн аайы дибдийдө.

Хамнас диэни көрбөтөх
 Хара үлэ киһитэ,
 Хаһыы-ыһыы былаастаан
 Быһаарсарын ордордо.

Уолуктаһар даҕаны
 Олус ыраах буолбатах,
 Күнэ-дьыла үүммүтэ
 Онно дьэнкэ көһүннэ.

Аһыыр аска сыанабыт
 Ааһа алыс үрлээтэ,
 Ахсым аттыгы дохсуннук,
 Иннин диэки дьулууста.

Эккирэтэр албастар
Экчи олох сиппэтгэр,
“Инфляция” паразит
Ааспат ыары буулаата.

Барар сирэ баранна,
Кэлэр ыра кыраата,
“Мугук маска ыйанар”
Мунгур унук тирээтэ.

Кэллэ-барда, киристэ,
Барыларын көрүстэ,
Сокуон тугу этэрин
Сорохторго өйдөттө.

Үлэ дьонун олоҕо
Ыараабытын кэпсээтэ,
Оччотугар үлэбэ
Охсуохтаабын быһаарда.

Былааннаммыт харчыны
Биэрэллэрин модьуйда,
Үлэлэммит үлэбэ,
Төлөбүрүн көрдөөтө...

Син биир олох кураанах
Или сотгон табыста,
Өссө эбии “куруубай
Кини буолбут” аатырда.

Быйылгытын, хайыбай,
Эһиилгигэ уурдулар.
Ааспыт сыллаах хамнаһын
Абаансалыах буоллулар.

Дойдугар кэлбитэ
Дьоно күүтэн тураллар.
Төһө-хачча ажалтын
Сылыктырдыны көрөллөр...

27.07.99.

ХАМНАС

Кэлин кэмнэ хамнаспыт
Кэлэр кэмэ, болдьоҕо
Сааскы өрүс эстэрин
Санатаахтыыр диэххэ дуу?!
Истэр эрэ тухары
Иитиэхтиллэр бииринэн:
Хамнас онно хамсаабыт,
Онно кэлэн, оо, харбыт,
Аны ону хамсатар
Сага күүһү көрдүүллэр,
Үрдүк өһүө дьизэлэргэ
Үнсэ сүүртэр — күүтүөххэ.
Быһыллыбыт болдьохтор
Былыт буолан көтөллөр,
Хамнас биэрбэт хонуктар
Ханыылаһан аһаллар.
Оччотугар тыа дьоно
Олохторо ыараата,
Илиилэрин уунааччы,
Умнаһыттыыр элбээтэ.
Ийэ, оҕо килиэбэр
Чараас сиэбин тэбээтэ,
Чэйин, туунун, саахарын
Чугас ыалтан көрдөөтө.
Хотун дьахтар дьоннорун
Хортуосканан аһатта,
Хара үлэ киһитэ
Хаппыыстанан үссэннэ...
“Хамнас суох, харчы суох”,
Хаһытыылылар харса суох.
Манньык ааста хас да ый,
Хаһан кэлэр хамнаһый?

Кэлбит кэми-түгэни,
Өйгө баппат үйэни —
Уота бүппүт оһоххо
Ууруллубут күөспүтүн
Хаһан буһан тахсарын
Кэтэспиккэ холоуохха.

ХОЛОНГО, ХОНОЗО УОННА БҮӨ

Хонон турдах аайыгын
 Холонсолоох хонозо
 Уонна дьахтар тутгара —
 Алын бүөтүн тагһаа —
 Айдааннара уурайбат.
 Арасыйһа хотунга
 Мантан ордук суолталаах
 Боппууоһа суох курдук.
 Дьаар сытынан сутуулан
 Кини бары сордоммут,
 Суунар, соттор дьарыктар
 Туһалаабат буолбуттар.
 Ол оннугар, хата, дьэ
 Дезодорант ылангын
 Ыстан кэбис — эмискэ
 Бүтүн букет сибэкки
 Биирдэ сыста түһүөбэ,
 Хонуу-сыһы сытынан
 Хоннох анна туолуоҕа...
 Хоһооботтон олохпут
 Хобул буолбут бадахтаах,
 Ханнык шампунь баттахха
 Хайа кэмнэ, болдьоххо
 Тутгулларын хас биирдии
 Туһанааччы билиэхтээх.
 Оччобуна куртабын
 Курулуура уурайыа,
 Ыраас төбө, кэрэ олох
 Бэйэтинэн кэлиэбэ...
 Дьахтар бүөтэ билигин
 Биллэр-көстөр оруоллаах,
 Кини эрэ күн бүгүн
 Кризистэн быһыахтаах.
 Кыра икки кынаттаан
 Көтүтүөххэ кинини,
 Сыстар гына ньымалаан
 Силимниэххэ кичэллик.
 Эрийэнгин эбэтэр
 Эрбэх саҕа бэйэтин
 Түспэт гына симэннин
 Уктан баран сылдыбын...
 Атыылаһын түргэнник,

Чугас дьонно тарбатын.
 Туттун, соттун, сыһыарын...
 Дьолгутуттан матыман —
 Телевизор экрана
 Күнү быһа умайар,
 Ол тухары реклама
 Тохтообокко суккуулар...

Аһыыр аспыт оннугар,
 Хамнас ылар суотугар
 Тугу-тугу көрөбүт,
 Тугу-тугу истэбит.
 Аны өссө төһө өр
 Бары таптыыр былааспыт
 Айах ылбат “аһынан”
 Биһигини тоторор.

22.10.98.

ХАҤАН ЭТЭЙ...

Хаһан этэй?
 Ханна этэй?
 Хаайы халын халбана
 Халыр гына сабыллара.
 Хатыылаах боробулуоха
 Хатыллыбыт олбуора
 Халлаанга харбаһара.
 Хара дьайдаах ол сиргэ
 Хара-кыра омугун,
 Хара баһаам дьоннорун
 Халбаһанан аҕалан,
 Хаайа сытан
 Хаарыан хааннарын халытан
 Хара өлүү айаҕар
 Харса суох симэллэрэ.
 Хаһан этэй,
 Ханна этэй,
 Ханнык былааска этэй?!
 Аны кэлэн
 Ааспыты аттаран,
 Ахтан-санаан,
 Анааран көрдөххө,
 Аата, оҕолоор,

Алыс даңаны
 Ангардасты айбардаан,
 Аарыгыран, аатыран
 Аяатаан олоубуттар эбит...
 Аһыныгас санаалаах
 Айыы киһитэ аймахтаах,
 Аҕыйах ахсааннаах сахалары
 “Аччыгый быраат” диэн ааттаан
 Аппыт айахтарын бүөлээн,
 Аспыт харахтарын сабан,
 Араастаан да кэбилээн,
 Атаҕастаан, киэптээн
 Аҕалбыттар эбит...

Биир баартыйа,
 Биир сойуус,
 Биир өй-санаа,
 Биир сыал-сорук,
 Биир ас-танас,
 Биир үөрөх,
 Биир билии —
 Барыта биир!!!
 Биир кэккэнэн хаамыы,
 Биир лозуну анньыы:
 “Бары — биир киһи,
 Биир киһи —
 Барыбыт туһугар!”
 Барыта биир...
 Биир эрэ буолуохтаах!!!
 Бииртэн атыны
 Билиммэтэх бэйэмсэх
 Бар да дьонугар
 Биллэрбэтэх монстр —
 Бассабыык баартыйа
 Баһылаан кэлбит эбит.
 Ол түмүгэр,
 Орто туруу дойдубут
 Огдолуйда, алдыанна.
 Ото-маһа, күөллэрэ
 Ончу бүттэ, уолунна.
 Ойор күннээх халлааммыт
 Оройунан дьолуннэ,
 Оҕолорун, дьоннорун
 Олохторун онкула

Олобуттан хамсаата.
 Ордук чулуу дьоннорбут
 Ойуунускай, Омуоһап
 Орох тэппит суолларын
 Отой сабар инниттэн,
 Ону өйдүүр дьоннору
 Ордорбокко ирдээннэр
 Омуһахтаан көмтүлөр.

Ону ол диэбэккэ
 Олус да өр,
 Уонунан сылларга
 Уруу-хаан онгостон
 Уруйдаан-айхаллаан,
 Уйгулаах олобу
 Уһун үйэлэргэ
 Олохтуубут дии санаан
 Умса-төннө түһэммит
 Олороохтообут эбиппит.

Онтубут баара,
 Олох даҕаны
 Сииккэ сизэлэн,
 Хаарга хааман
 Бүтэр уһугар,
 Икки үйэ кирбиитигэр
 Илиибитин соттон
 Толоон ортотугар
 Туран хаалбыт эбиппит.
 Хата, ол оннугар
 Хармааннарын хангаппыт
 Хамыһаар дьоннорбут
 Хапытальыс дойдулар
 Харчы уурар бааннарын,
 Хайгыан иһин, долларынан
 Хайдыар диэри симпиттэр.

Ол курдук,
 Обуруктаах толкуйдаах
 Уруу-аймах баартыйабыт
 Олохпутун “онорбут”,
 Кэскилбитин кэрбээбит
 Эбээт диэн, дьэ,
 Өттүкпүтүн охсунан,

Дьэ билэн, дьэ көрөн
Сыаналаммыта буолан
Эрдэхпит эбитэ дуу...

Оо, “хайҕаллаах”
Ол былаас
Эргиллибэт гына
Эһилиннэ буолбаат!
Күөрэйбэт гына
Көмүлүннэ буолбаат!
Ол эрэн, ол онон
Дуоһуйарбыт тутах дуу,
Улук ууга түһэммит
Уоскуйарбыт эрдэ дуу?!
Былаас ымсыы олобун
Билбит дэгиэ урдустар
Кубарыйбыт былаабы
Өрө анһа сатыыллар,
Былаастарын былдыаппыт
Бөлөхтөрө үөскүүлэр.
Үөхсэр өттүн быыбарга
Кандидакка анһаллар.
Норуот үрдүк аатынан
Сирэйдэрин саптаалар,
Кыһалбатын, олобун
“Көрөн иһиэх” буолаллар...

Эмиэ албын лозунга
Киририэхпит да буоллаба,
Инһэ гынан уһун кэмнэ
Миинилииэхпит турдаба.
Көнүл тыһнар күммүтүн,
Күөрэйбитин билбэккэ,
Көрдө-көрө матарбыт
Кыһыкатыан эбитиэн!
Дьэ эрэ, тиис тиискэ
Тиксэр күммүт кэллэ дуу,
Дьэ эрэ, муос муоска
Харсар күммүт үүннэ дуу?!
Мүччү тутуон — манһык күн
Эргиллибэт хаһан да,
Ону өйдөөн күн бүгүн
Турунарбыт уолдыаста.

* * *

Үрдүк үөрэх, киэн билии,
Чэгиэн эт-хаан, чөл олох,
Чугастардыын иллэһии,
Ыраахтардыын өйдөһүү,
Атыттардыын биир тэннэ
Сэнэммэккэ бэйэни
Сөптөөх үрдүк таһымга
Илдэ сылдыһы, көрдөрүү.
Олох бары эйгэтин
Сыһыаныгар быһаарсыы...
Маны тумус туттуохха,
Биһи күүспүт — онуоха.

20.10.99.

ГОСДУМА

Ааспыт кэмнэ эргилэн,
Ахтан ааһыах ырытан,
Абыс сыллаах Госдума
“Айымһылаах” үлэтин.

Хаарыан тыллаах бэртэрэ
Хааһахтарын тиэрэннэр,
Хостоон эрэр кэриэтэ
Эридьиэстээн эттилэр.

Тыһыһчанан сокуоннар
Ырытыллан бүттүлэр.
Дойду устун тарбанан
Толорууга көттүлэр.

Үгүстэрэ олоргон
Үлэлээбэт дэһэллэр,
Билинэллэр ол ону
Кистээбэккэ этэллэр:

“Миэстэтигэр тиийэннэр
Иэччэхтэнэн иһэллэр,
Мэкчиргэбит баһыны
Эргичийэн биэрэллэр”.

Былаастарын былдыһан
Бөлөхтөһөн хайдаллар,

Хайалара ордугун,
Быһаарсаллар... бүппэттэр.

Быртах-быдыар тылынан
Бырахсаллар, үөхсэллэр.
Икки “фронт” араһсар
Дьингнээх киирсии, охсуһуу...

Онтон норуот олоҕо
Тупсан кэлбэт — дьадайар,
Ону кытта былааска
Эрэммэтэ улаатар.

Арай кэлин быыбарга
Талыллыбыт Госдума,
Хайа ааны буллара,
Хайдах мантан таһаарар?

05.2000.

ОРОН

Поэма

Айылҕанан айыллан,
Танаранан ыйыллан,
Күбэй ийэ барахсан
Уорабайын түгэбэр
Олус нарын дуһанан
Уйаҕастык таптanan,
Хара быарын анныгар
Харыстанан, көрүллэн,
Матаҕатын тобус ый
Уйа-биһик онгостон,
Оҕо буолан улаатан,
Кэмим-чааһым кээлтигэр
Айыһытым арыаллаах
Ынчык, “ырыа” аргыстаах
Чараас ньаассын күөх окко
Мүлчү түһэн кэлиэхтэн,
Орто туруу дойдубут
Ойор күнүн көрүүхтэн,
Сыгыы мүөттээх салгынын
Өрө тыынан ыһахтан

Аара хаалбат аргыһым,
Арахсыспат атаһым
Туора турбат доборум
Түөрт атахтаах оронум...

Дьэ, эрэ,
Сыга-тура сылыктаан,
Тура-олоро торумнаан,
Уста-туора уурталаан
Көрдөхпүнэ, доботтоор!
Мантан ордук тэрили,
Маннык мааны дьиз малын
Улуу уустар бэртэрэ —
Уран тарбах убайдар
Тутан-хабан ыпсаран,
Таалар талба көрүнгээн
Истинг алгыс санаанан
Имэнг тылын ингэрэн,
Түөрэх түһэр дьылбалаан,
Тирэх ылар атахтаан,
Түөрэнгээбэт олохтоон
Төлкөлөөбүт эбиттэр.
Ону туран, доботтоор!
Урут-хойут даҕаны
Уустук-уран тыллаахтар
Айах атан аһыллан,
Хоһоон-ырыа тылыгар
Холбооботох эбиттэр,
Хомоҕойдук ыпсаран
Хоһуйбакка хаалбыттар.

Ону туран, дьэ, мин
Ийэ тылым сүмэтин
Үрүт өтгүн холбуйан,
Хоһоон тыла онгостон
Хоһуйарга холонуум,
Эппэр-хааммар ингэрбит
Иэйии тылбын тиһэммин,
Дууһам тугу этэрин
Тоҕо тэбээн тиэрдим дуу.

Кэрэ-мааны алааһым
Куула өтгүн батыһан,
Хатын чаранг быһыгар

Күлүк өтгүн былдыһан,
 Килбик кыыстыы кэмчирэн,
 Үүнэн турбут хатынғы
 Көрөн-көрөн көнөтүн,
 Талан-талан талыгытын,
 Сүүрбүт-көппүт уол оҗо
 Сытыы тэрээк сүгэнэн,
 Кини кылыс биитинэн
 Күнүм уотун оонньотон,
 Ойдон тахсар олугун
 Тула ыраах кыыратан,
 Быһа кэрдэн, охторон,
 Соһон кэлэн онгостон,
 Куба манан субатын
 Сулуу тардан ыаннаран,
 Чиргэл этгээх бэйэтин
 Хастыы тардан хатаран,
 Кууртун кэннэ сэрэнэн
 Халын өттүн хаптатан,
 Көөбүл тыыннаах устуруус
 Ылыгынан ыраастаан,
 Кынғы-кынғы кырыылаан,
 Батгыы-батгыы барылаан,
 Быһан-отон кээмэйдээн,
 Наарын-наарын буллараң,
 Бөҗө-таҗа атахтаан,
 Уйарҗаабат усталаан,
 Тулланнаабат туорайдаан,
 Утарыта ыпсартаан,
 Эбэ бууттаах хатыһын
 Хабаһынан силимнээн,
 Орон бэрдин онгорон,
 Оннун булан олордон
 Утуйарга уураахтан,
 Сынньанарга ыйаахтаан:
 — Инникилээх, кэскиллээх
 Буоллун ини, — диэтэҗэ.

Аны маннык маанылаах
 Бастыннаахай тэрилбит
 Атын өттүн көрөңгүн
 Хоһуйдаргын диэтэргит...
 Хара, манан кылынан
 Хардарыта анһылан,

Тангалайдыы тиһиллэн
 Хатын сөрүө тэлгэммит.
 Сааскы көтөр түүтүнэн
 Симиллибит бэрийнэ
 Кичимэтик бэриллэн
 Сөптөөх оннун булуммут.
 Манан куобах баттаһын
 Кырпай бөҗө түүлээжин
 Наардаан ылан, сирийэн
 Истээх суорҗан сабыммыт.
 Силиктэрин ситэрэн,
 Сыттык киэнэ арааһын
 Үрүт үөһэ дьаарыстаан
 Дьоһумсуйа ууруммут
 Атын сирэй, туора харах
 Көрөрүттэн саһыран,
 Эриэн сиитэс быһыһан
 Дьиппиниччи тардыммыт.

Кыһыл оҗо ааттанан,
 Кыра биһик ыйатан,
 Нарын-намыһын ийэни
 Утуппакка бигэтэн...
 Арыый кэлин улаатан
 Орой-мэник кэмнэргэ,
 Оччо-бачча орон диэн
 Оройдоппот эрдэххэ,
 Таһырдыаттан киирбэккэ
 Күнү быһа сүүрдэххэ,
 Киэһэ күөскэ тийбэккэ,
 Кэлэр ууну кыаммакка,
 Охтон түһээт, оронго
 Утуйдахха, сыттаха,
 Онтон ордук ичигэс,
 Ону аһан минһийгэс,
 Баара буолуо диэбэппин.
 Туохха даһаны биэрбэппин.

Биһиктэммит сылларбыт
 Биллибэккэ аһаллар.
 Оҗо буолбут саастарбыт
 Ойон-көтөн хаалаллар.
 Кэлэр салгыы эдэр саас,
 Кэрэ-нарын эдэр саас,

Таптал тыннаах эдэр саас,
Имэнг киирэр эдэр саас.
Маннык сааһы, ама ким
Ахтан-санаан ылбатай?
Маннык сааска, ама туох
Тэннэһиэбэ буоллаҕай?

Онно эмиэ ороммут —
Олох дьингнээх доҕорбут.
Кини тугу көрбүтүн
Кэпсиэ суоҕа букатын:
Туйаарыма Куо кыыспыт
Таптал уоҕар ылларан
Ыллыы сытан ытыырын,
Ытыы сытан ыллыырын.
Тохтоот, манан сыттыгар
Тиистэринэн түһэрин,
Тапталлааҕын — уоланын
Ынгарарын, үүрэрин.
Кэлин олох сылайан
Түлэс-балас барарын.
Ыйы мээнэ одуулаан
Түһнүк нөнүө көрөрүн...
Онто ааһан, кыратык,
Кэрэ ыра санаатын
Ухханыгар уйдаран
Нухарыйан ылаатын,
Кынкыйдаммыт Куо кыыспыт,
Тахсар күһнүү кыыспытын,
Күлүм-аллай мичээрэ
Күлүмүрдүү сыппытын...

Биитэр эдэр уолаамыт
Күүһэ-уоҕа киирбитин,
Тулуйбатын бэрдиттэн
Өрө тыына мөхсөрүн.
Ойон туран тилэбэр
Эргичийэн ыларын,
Уута көтөн түүһнэри
Хоско илэ хаамарын.
Сэрэхтээхтик сиэбигэр
Илиилэрин уктарын,
Иччилээхтик күлэрин,
Иһиирбэхтээн ыларын...

Кэлин күүһэ өһүллэн
Сэниэ-сээбэс эстэрин.
Сарсыарданан уоскуйан
Улук ууга түһэрин,
Түстээх түүлгэ куустаран
Тахсар күһү көрсөрүн...
Кэргэн ылан, ыал буолар
Кэрэ кэмнэр кэлэннэр,
Күһү барыы сатаангыһын
Түүһү күүтэр буоллахха,
Оо, оронтон ордук, ама,
Ахтылбанаах баар үһүө!
Киниттэн ордук, ама,
Кэрэ миэстэ баар үһүө!
Ахтар дууһа эрэйин
Аахсыбакка үллэстэр.
Этилибэт баҕаны
Эндэппэккэ сэрэйэр.
Кэргэн буолуу кэрэтин
Кини бастаан билээччи.
Икки сүрэх тапталын
Имэнгирдэн биэрээччи,
Куустуһууттан уобуран
Кутаа уоттуу суоһааччы,
Сыстыһыыттан сылһыйан
Арыы сыалыы ууллааччы,
Туппахтаһыы иэдээнин
Туоһутунан сылдыааччы,
Имэрийсии истингин
Илэ көрөн үөрээччи,
Ураһыыга умсаахтаан
Барчаланан турааччы,
Сыллаһыыга сыламнаан
Сылаанньыйан кэлээччи,
Айылбаттан аналы
Айдараахтаан тэйээччи,
Абыланнаах санааны
Тууһугурдан биэрээччи
Кыычыр-хаачыр тыаһынан
Көбүлээччи, күөртээччи,
Баҕа хоту табылы
Тарҕатааччы, тангааччы,
Уһуутаһан тыынары
Олус сэргээн истээччи,

Бөгүөхтэхэр сабана
 Боччумура сөнгөөччү,
 Түмүктэрдээх түгэнгэ
 Туймаарыйан ылааччы,
 Орон эбит, дьэ, чахчы,
 Олох төрдө, быһаччы.

Сымнабаска, сылааска,
 Бачча мааны тэрилгэ
 Көнүл босхо таалалаан,
 Табылларын тарбатан,
 Хоммут хонук түмүгэр
 Туйаарыма Куо кыыспыт,
 Хотун буолбут бэлиэтин,
 Ийэ кэлэн избэннээн
 Хаттыыр буолан ханайан,
 Оһоһоһо улаатан
 Олорчохтуур буолбутун
 Ахтыбакка аһыабын.
 Оболонор кэмигэр
 Ору-сары буоларын,
 Тальыланан саймаардан
 Татакалаан ыларын,
 Барахсаны харыстаан
 Эмиэ аһа түһүбүн.
 Онтон суохтук ороммут
 Олус тулуур тэрилбит
 Ону-маны көрөөхтөөн
 Олорсуһан кэллэбэ.
 Күүһэ төһө баарынан
 Көмө, тирэх буоллаба...

Хамнастанар үлэбэр
 Хайбал ылан кэллэргин,
 Хаарыаннаахай атаһын
 Харыс үрдээн көрсүбү.
 Сэмэлэниэн, мөбүллүөн,
 Үлэбиттэн үрүллүөн,
 Буруйдаммыт кэриэтэ
 Муннуктарын кэнэтиэ.
 Хомолтобор хомойсуо
 Тэнгэ бииргэ үллэстиэ,
 Чуумпураахтаан иһийиэ...
 Аргый бигээн уоскутуо.

Үбүлүөйгэ, үөрүүгэ,
 Көрсүһүүгэ, урууга
 Тото аһаан, айбардаан
 Өйөнөнгүн айаннаан,
 Дьибэр аанын тутаабын
 Харбыалаһан булангын,
 Көрдө көрөн киирэбин
 Кэтээн турар оронгун.
 Кыаммат буолбут бэйэбин
 Сууллан түһэн сыппыккын,
 Уйуо уонна сынньатыа
 Чэбдигирдэн туруоруо...

Бииргэ сытар тэннээби,
 Хоойго сытар добору
 Үрүн күнтэн куоттаран,
 Балабайга былдьатан
 Сүгэрдэххэ, маттахха,
 Соботобун хааллахха,
 Икки харах бүөлэнэн
 Киэни көрбөт буоллахха,
 Аһан биэрбэт аһыга,
 Нүһэр баттык санааба
 Ытарчалыы ылларан
 Ыксаатахха — орон баар:
 Уолуйбуккун уоскутар,
 Аһыыларгын аһарар,
 Түбүктэртэн сынньатар,
 Санааларгын көнньүөрдэр.
 Быстах санаа кыратын,
 Сирдээх олох кэрэтин,
 Сангарбакка санатар
 Этиппэккэ өйдөтөр.
 Билинэбин кини эрэ —
 Ийэ тэнгэ сайаба,
 Аба тэнгэ аһаба,
 Дьингээх добор, үтүө атас.

Кырдыар сааска тийдэххэ,
 Орон ото буоллахха,
 Кини курдук, ама, ким
 Тэнгэ сытан кэпсэтэр,
 Уруккуну санатар,
 Хойуккуну ырытар,

Түмүктэри онгосор
 Баара буолуо диэбэппин...
 Сүһүөхтэрбин көннөрөн,
 Дьарбаларбын мүлүтэн,
 Өтүгэстээн сытарым,
 Көхсүбүнэн буоларым,
 Биитэр олох онгостон
 Табаахтыырым, чаайдыырым,
 Бэйэм киэнэ, көнгүлүм.
 Баҕабынан буоллаҕа...
 Кэмим кэлэн, чааһым туолан,
 Тыным кылгаан, көхсүм кыраан,
 Үрүң күнүм хараарар
 Үрүң-түрүк күннэрдэр,
 Орон эрэ ыар тыыммын
 Уйан миигин сытыарыа.
 Кини эрэ сүрэбим
 Истиэ тиһэх тэбиитин.

Оо, оронум барахсан,
 Олус даҕаны долгуйан,
 Эйигинниин арахсан
 Эрэр курдук сананан,
 Инсэрбиттии испиттэн
 Имэнгирэн тураммын,
 Хаарыаннаахай тэрилбин
 Хоһоонунан хоһуйдум.
 Киһи аймах бу сиргэ
 Тыһынчанан сылларга,
 Үрүң күнүгэ тэнгээннэр
 Үнпүттэрэ аал уокка.
 Ону кытта тэнгинэн
 Үрдүк үктэл үрдүгэр
 Үнэр танара онгостон
 Өрө анһыам этэ мин
 Үтүө-мааны тэрилбин,
 Эрэллээхэй доҕорбун,
 Арахсыбат аргыспын,
 Түөрт атахтаах ороммун!!!

05.05.00. — 25.03.02. Нам

ИЙИНЭЭБИТЭ

Дойдубар	3
Мин Намым	—
Хатырык	4
Мин собом	5
Көбөкөнүм барахсан	6
Мин эрэ бу кэрэ... ..	—
*** Киһиэхэ самай чугас	7
Сизэн	8
Этиий эрэ эн миэхэ	9
Мин кэлиим зийиэхэ!	10
Доҕорбор	11
Кэргэни дьүһүйүү	12
Киэһээнтги ырыа	13
Эн эрэ	—
Ардах	14
Өлөксөй ырыата	—
Бэчээт күнэ	15
Эриэннэрдээх олох	17
Быыбар	20
Комсомол	24
Комсомол, эн	26
Тэнгээх хапсыы буолуо дуу?	27
Реплика	28
Аныгы салайааччы мэтириэтэ	29
Хамнас	30
Холонсо, хоһоҕо уонна бүө	32
Хаһай этэй	33
Госдума	37
Орон	38

Литературно-художественное издание

Кобяков Андрей Григорьевич

ЖИЗНЬ — ТЫ ПОЛНА НЕОЖИДАННОСТЕЙ

Редактор Т. И. Никифорова
Худ. редактор С. С. Перевалов
Техн. редактор Е. А. Ильина
Комп. верстка Н. М. Слепцов

Подписано в печать 24.01.05. Формат 84x108 1/32.
Бумага ВХИ. Гарнитура Таймс. Печать офсетная.
Усл. п. л 2,52. Усл. кр.-отт 2,94. Уч. издл 2,73.
Тираж 500 экз. Заказ № 104. Заказное.
Лицензия серии ИД № 01989 от 08.06.00 г.

Национальное книжное издательство “Бичик”
Республики Саха (Якутия)
677000, г. Якутск, ул. Орджоникидзе, 31
тт. 34-30-58, 34-30-98, 42-20-26

Отпечатано с готовых диапозитивов в ГУП “Сахаполиграфиздат”
677007, г. Якутск, ул. Орджоникидзе, 38

**Андрей Григорьевич Кобакон, 1945 с. Көбөзөйгө
төрөөбүтө. СТУ-га үөрөткөн ветврач иштөөчү кызматы.
1973 с. Нам улуусунун арасында сыйлар үлгүсүгө үлгүсүгө.
Бүгүнкү ГЭП ОДКК улуустары финансылык директорунан
сөткөс сыйлык үлгүсү. "Эгер тыным доргооноро" хоббишорун
жомурунунда, "Улуу Кытайга" очерктерин кыялыга,
"Орон" повесттерин тусун кыялышорунун
бүткүлүнүн тилсиздигине.**

ГМК